

Beantwoording vervolgvragen RTL en Trouw

Toelichting op de beantwoording

Als context bij de beantwoording van de vragen wordt hieronder de doorontwikkeling van CAF-zaken tussen 2013 en nu toegelicht.

Het Combiteam Aanpak Facilitators (CAF) startte in september 2013 en heeft tot doel fraude, gepleegd door facilitators in kaart te brengen, aan te pakken en te voorkomen. Alle CAF-zaken starten met een concreet intern of extern signaal. Zoals eerder aangegeven kunnen deze signalen in het geval van de kinderopvangtoeslag afkomstig zijn van bijvoorbeeld de GGD en gemeenten of van constatering tijdens het toezicht van de Belastingdienst. In 2013 werd bij het ontvangen van een signaal een uitdraai uit de systemen gemaakt. Deze uitdraai, ook wel query genoemd, bevatte informatie over het gastouderbureau en daarbij alle mogelijke betrokken gast- en vraagouders. Beschikbare gegevens over vraagouders zoals opgenomen in de systemen van Toeslagen, waaronder gegevens over nationaliteit, komen voor in een dergelijke query. Wanneer de analyse van een query aanwijzingen gaf van mogelijk georganiseerd misbruik legde het CAF in sommige gevallen bezoeken af. Vaak was het signaal dat de administratie op bepaalde punten niet leek te kloppen. Bezoeken, in andere documentatie ook wel een "waarneming ter plaatse" of een "actualiteitsbezoek" genoemd, werden afgerond met een verslag van bevindingen. De uitkomsten van het werkbezoek en opvolging daarvan werden binnen het CAF besproken. Er werd besloten tot opvolging als bijvoorbeeld bij het afleggen van het bezoek aan de gastouders onverwacht geen kinderen aanwezig waren of omdat de urenstaten niet klopten.

In 2014 is een structureel afstemoverleg door Toeslagen gestart voor een betere coördinatie tussen de teams die een rol hebben in zaken van vermoede fraude. Vanaf 2016 werden analyses op basis van de queries structureel vastgelegd in zogeheten quick scans die een compact en overzichtelijk beeld geven van de situatie. De quick scans bevatten een overzicht van burgerservicenummers van de vraagouders, het soort toeslag, de woonplaats van de vraagouders, urenstaten en de totale financiële omvang. Ook de eerste (niet de tweede) nationaliteit van aanvragers werd destijds opgenomen in de quick scan. Op basis van deze informatie werd besloten een actualiteitsbezoek af te leggen en eventueel opvolging te geven aan de zaak. Zoals bekend is in deze periode door Toeslagen beperkt gedocumenteerd over CAF-zaken.¹

In 2016 is de werkwijze aangepast zodat toeslagen in geen geval worden stopgezet voordat nadere informatie bij ouders is opgevraagd. Richting 2018 is het proces verder gestructureerd en

¹ Kamerstukken II 2017/18, 31 066, nr. 434.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/10/11/kamerbrief-kinderopvangtoeslag-caf-11-project>

omschreven. Sindsdien worden via verslagen besluiten beter vastgelegd. Sinds juli 2018 worden geen gegevens over nationaliteit meer opgenomen in de quick scans, doordat deze informatie in het toezicht niet meer van belang bleek. Vanaf de start in 2013 is het proces rondom CAF-zaken doorontwikkeld. In het najaar van 2018 zijn aan de Tweede Kamer verdere verbetermaatregelen aangekondigd en in gang gezet rondom het informatiebeheer van Toeslagen en de vaktechnische inbedding.

Vragen 1 en 2

1. Sluit u uit dat (tweede) nationaliteit of achtergrond een rol heeft gespeeld bij de onderzoeken naar gastouders bij de zogeheten 'actualiteitsbezoeken' door de Belastingdienst in november 2013? Zo ja, hoe verklaart u dat dat (vrijwel) uitsluitend sprake is van 'niet-Nederlandse' namen bij deze onderzoeken?
2. Kunt u toelichten welke selectiecriteria zijn gehanteerd bij de 'selectie adressen' van de gastouders eind 2013 (zie: Rapportage casus Hawai, 3 december 2014). Sluit u uit dat bij de selectie van de adressen voor deze actualiteitsbezoeken (tweede) nationaliteit of achtergrond van de gastouders (en/of vraagouders) een rol heeft gespeeld?

Antwoord op de vragen 1 en 2

De (tweede) nationaliteit of het Nederlanderschap/niet-Nederlanderschap van een burger in zijn of haar rol als gastouder wordt niet bijgehouden in de systemen van Toeslagen en daardoor niet gebruikt bij de selectie van adressen van gastouders voor actualiteitsbezoeken. Als Toeslagen meerdere signalen ontvangt weegt de omvang van het fraudevermoeden mee, zoals het aantal kinderen, opvanguren en daarmee ook het financieel belang. Bij de selectie van gastouders voor een actualiteitsbezoek wordt, zoals ook uit de Rapportage casus Hawai van december 2013² blijkt, gekeken naar het aantal kinderen en het aantal uur opvang dat de gastouder opgeeft en de vergelijking met de administratie van het gastouderbureau.

Vraag 3

Klopt onze informatie dat deze actualiteitsbezoeken hebben geleid tot rapportages aan het CAF-team?

Antwoord 3

Het was en is andersom. Op basis van rapportages aan het CAF (de fraudesignalen zoals in de toelichting beschreven) wordt besloten een CAF-zaak al dan niet op te pakken en eventueel een actualiteitsbezoek af te leggen. Van het actualiteitsbezoek wordt door het CAF een verslag van bevindingen gemaakt. Dit verslag wordt gebruikt bij de besluitvorming over de vraag of en, zo ja, op welke wijze opvolging moet worden gegeven aan het actualiteitsbezoek.

² De rapportage "casus Hawai" dateert uit 2013.

Vraag 4

In 2014 heeft de Belastingdienst ongeveer 42.000 gastouders een brief gestuurd om hen erop te wijzen dat zij inkomsten uit gastouderopvang over 2013 moeten aangeven. Hoe is de selectie van deze 42.000 gastouders tot stand gekomen? Heeft (tweede) nationaliteit of Nederlanderschap op enigerlei wijze een rol gespeeld bij het vaststellen van deze populatie?

Antwoord 4

Het gaat hier om een communicatieactiviteit van de Belastingdienst om burgers te helpen bij het juist invullen van de aangifte. Op het moment van het versturen van de brief waren 42.000 gastouders geregistreerd in het Landelijk Register Kinderopvang en Peuterspeelzalen (LRKP).

De Belastingdienst heeft dus geen selectie gemaakt binnen deze groep: alle op dat moment geregistreerde gastouders hebben de brief ontvangen.

Vragen 5 en 6

5. Hoe is de onderzoekspopulatie van 87 van de 700 GOB's in 2014 tot stand gekomen waarnaar de Belastingdienst onderzoek deed? Is er een relatie met de actualiteitsbezoeken uit november 2013? Sluit u uit dat (tweede) nationaliteit, Nederlanderschap of achtergrond op enigerlei wijze een criterium was bij deze selectie?

6. Kunt u toelichten hoe de selectie tot stand kwam van de 12 van de 87 zaken die door het CAF nader zijn onderzocht? Hoeveel vraagouders kwamen daarbij in beeld?

Antwoorden op de vragen 5 en 6

Er wordt verwezen naar de Kamerbrief van Sociale Zaken en Werkgelegenheid uit 2015.³ De passage over het toezicht van Toeslagen heeft betrekking op een onderzoek naar toezicht in de gastouderopvang in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Een overzicht van alle resultaten is beschreven in de rapportage "Toezicht versterken door samenwerken" uit 2016.⁴ Door de GGD GHOR Nederland, Toeslagen, VNG en individuele GGD-en zijn 77 gastouderbureaus⁵ bezocht in de periode 2014 tot en met 2016. Voor de selectie van de 77 bureaus is gebruik gemaakt van de risicoprofielen van de GGD-en en Toeslagen. Toeslagen houdt in de systemen geen gegevens bij over de nationaliteit van houders van gastouderbureaus of gastouders. De nationaliteit van houders van gastouderbureaus of gastouders is dus geen criterium geweest bij de selectie. De uitkomsten van het onderzoek gaven bij veertien bureaus⁶ aanleiding voor nader onderzoek door Toeslagen. Bij die bureaus was de administratie niet op orde. Ook gemeenten zijn toezichttrajecten bij de betreffende gastouderbureaus gestart.

³ Tweede Kamer, vergaderjaar 2014-2015, 31 322, nr. 503.

<https://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j9vvij5epmj1ey0/vjtbhd8wneuj>

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2016/10/06/toezicht-versterken-door-samenwerken>

⁵ De uiteindelijke onderzoekspopulatie betrof 77 en niet 87 gastouderbureaus.

⁶ In het rapport is te lezen dat bij veertien, niet twaalf, gastouderbureaus nader onderzoek is gedaan.

Vragen 7 en 8

7. Uw antwoord op onze vragen 4 en 5 gaat voorbij aan de essentie. Uit ons onderzoek blijkt dat een deel van de vraagouders in CAF 11 Hawaï op geen enkele manier te koppelen is aan een van de gastouders of de gastouderbureaus (Dadim, Eftel en check). M.a.w.: er zijn vraagouders (met een migratie-achtergrond) op de toezicht lijst terechtgekomen, zónder dat er een koppeling was met gastouders of gastouderbureaus die onderwerp waren van onderzoek. Kunt u dit verklaren?

8. Indien die de redenering van de staatssecretaris klopt in het eerder aangehaalde VSO (onderzoek gastouders -> alle gastoudersbureaus -> alle vraagouders), waarom zijn dan aanvullende queries gedaan, waaronder op 'postcode' en op 'toevoeging'? Wat was de noodzaak van dergelijke queries als de onderzoekspopulatie al in beeld was?

Antwoorden op de vragen 7 en 8

In 2011 is het Landelijk Register Kinderopvang en Peuterspeelzalen (LRKP) ingevoerd. Toeslagen heeft toen een overgangperiode gehanteerd, waarin nog volgens de handelswijze van voor 2011 gegevens kon worden doorgeven. Dat waren destijds NAW-gegevens. In die periode werd daarom voor het vaststellen van een onderzoekspopulatie ook nog gebruik gemaakt van zoekopdrachten op postcode en huisnummer. Enkele vraagouders maakten gebruik van een ander gastouderbureau met hetzelfde correspondentieadres en dezelfde contactpersoon als het betrokken gastouderbureau. Zij zijn hierdoor in de onderzoekspopulatie opgenomen.

Vraag 9

In uw antwoorden stelt u dat 'niet nader wordt gekeken' naar andere (tweede) nationaliteit, en dat bij dubbele nationaliteit 'wordt uitgegaan van Nederlanderschap'. Uw antwoord is gesteld in de tegenwoordige tijd; onze vraag richt zich op het verleden. Vandaar: werd er destijds in CAF-zaken wel of niet gekeken naar tweede nationaliteit? Speelde (tweede) nationaliteit wel of geen rol in geautomatiseerd en handmatig toezicht/handhaving?

Antwoord 9

Zoals in de vorige beantwoording is toegelicht is er een verschil tussen de geautomatiseerde risicoselectie en CAF-zaken.

De toelichting over het gebruik van Nederlanderschap/niet-Nederlanderschap in de geautomatiseerde risicoselectie geldt ook voor het verleden.

Het gebruik van nationaliteit bij CAF-zaken is in de toelichting bij deze beantwoording beschreven.

Vragen 10 en 11

10. Als 'tweede' nationaliteit geen enkele rol speelde, hoe verklaart u dan dat uit onze informatie blijkt dat medewerkers van de Belastingdienst tweede nationaliteit van vraagouders hebben verwerkt? Wat was de juridische grondslag voor deze verwerking van bijzondere persoonsgegevens?

11. Heeft de Belastingdienst nog steeds toegang tot de oorspronkelijke gegevens in de BRP waarin - voor de wetwijziging van 2016 - tweede nationaliteit is vastgelegd? Welk doel dient deze toegang?

Antwoord op de vragen 10 en 11

De Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen, de wetgeving inzake toeslagen en de Vreemdelingenwet 2000 vormen het juridisch kader voor het recht op toeslagen en de voorwaarden waaraan moet worden voldaan, waaronder de verblijfstitel in Nederland. Iedereen die in Nederland woont kan een toeslag krijgen als hij of zij de Nederlandse nationaliteit heeft of in het bezit is van een geldige verblijfsvergunning, en aan de overige voorwaarden voldoet. Dit laatste geldt ook voor de toeslagpartner of, in het geval van huurtoeslag, de medebewoner. Voor iemand die geen verblijfsvergunning heeft, maar wel de nationaliteit van een EU-land, Liechtenstein, Noorwegen, IJsland of Zwitserland, is voor het recht op toeslag een inschrijving bij de Nederlandse (woon)gemeente vereist. Dit is ook toegelicht op de website van Toeslagen.⁷

Gegevens over Nederlanderschap en de verblijfstitel zijn voor Toeslagen daarom noodzakelijk om het recht op toeslagen vast te kunnen stellen. Deze gegevens zijn afkomstig uit de Basis Registratie Personen (BRP). De Belastingdienst ontvangt systematisch gegevens uit en is aangesloten op de BRP. Zowel de verblijfstitel als de nationaliteit maakt deel uit van die gegevens. Aangezien een vraagouder de Nederlandse nationaliteit als tweede nationaliteit kan hebben, kan dit relevant zijn voor het vaststellen van het recht op toeslag. Dit verklaart waarom deze gegevens zijn opgenomen in de systemen van Toeslagen. Toeslagen beschikt over oorspronkelijke gegevens in de BRP en beziet momenteel de mogelijkheden om deze gegevens te schonen in de systemen.

Vraag 12

U gaf geen antwoord op onze vraag 9, betreffende de kinderopvang in Almere, waarover ook een klacht loopt bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Kunt u verklaren waarom bij deze kinderopvang in 2014 uitsluitend de toeslagen van vraagouders met een 'buitenlandse' naam zijn stopgezet, en bij Nederlandse namen niet?

Antwoord op vraag 12

Zoals ook in de vorige beantwoording is aangegeven kan niet in detail worden ingegaan op individuele zaken. Wel kan worden opgemerkt dat niet uitsluitend bij, in uw woorden, 'buitenlandse' namen de toeslagen zijn stopgezet.

Vraag 13

⁷www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/prive/toeslagen/hoe_werken_toeslagen/kan_ik_toeslag_krijgen/nederlandse-nationaliteit-of-geldige-verblijfsvergunning

U stelt dat er geen afdeling buitenland 'is' bij de Belastingdienst. Volgens onze informatie hebben medewerkers van de dienst in Utrecht destijds correspondentie ondertekend als 'specialist bezwaar Buitenland en CAF-bezwaren'.

Antwoord op vraag 13

Zoals in eerdere beantwoording is gesteld heeft Toeslagen geen aparte afdeling Buitenland, maar worden bezwaren behandeld bij de kantoren in Utrecht, Den Haag, Leeuwarden en Heerlen. Wel zijn er medewerkers die gespecialiseerd zijn in grensoverschrijdende zaken. Dit zijn bijvoorbeeld Nederlanders in het buitenland met een recht op toeslag en buitenlandse studenten of arbeidsmigranten die tijdelijk in Nederland verblijven en daarom aanspraak kunnen maken op een toeslag. De medewerker die de e-mail heeft ondertekend was betrokken bij zowel grensoverschrijdende toeslagen als CAF-procedures: hij was dus specialist bezwaar Buitenland, en ook specialist CAF-bezwaren. Deze taken hebben, anders dan ondertekening van de e-mail wellicht doet vermoeden, geen relatie met elkaar. De Belastingdienst heeft overigens voor belastingzaken, zoals bekend, wel een kantoor Buitenland, dat is gevestigd in Heerlen.

Vragen 14 en 15

14. Uit hetgeen u meldt in uw antwoorden – en uit informatie van de Nationale Ombudsman – begrijpen wij dat bij de geautomatiseerde risicoselectie Nederlanderschap een rol speelt. Sluit u uit dat in het verleden tweede nationaliteit een rol speelde in die geautomatiseerde risicoselectie?

15. Begrijpen wij het goed dat de geautomatiseerde risicoselectie op grond van Nederlanderschap, en in combinatie met andere 'indicatoren' kunnen leiden tot automatische uitworp? Kunt u toelichten waarom behandelaars geen kennis hebben van de reden voor uitworp? Uit registraties die wij hebben ingezien menen wij te kunnen afleiden dat behandelaars alle relevante informatie in de systemen van de Belastingdienst kunnen terugvinden.

Antwoord op de vragen 14 en 15

Zoals ook in de eerdere beantwoording is toegelicht is er een verschil in het toezicht bij CAF-zaken en de geautomatiseerde risicoselectie. Voor de werkwijze in CAF-zaken wordt verwezen naar de toelichting.

In de geautomatiseerde risicoselectie werd en wordt de indicator Nederlanderschap/niet-Nederlanderschap gebruikt voorafgaand aan handmatige behandeling van individuele gevallen. Bij een dubbele nationaliteit, waaronder de Nederlandse, wordt uitgegaan van Nederlanderschap. Het gegeven over Nederlanderschap is destijds als indicator toegevoegd om, in combinatie met tientallen andere risico-indicatoren, tot een uitworp te komen voor nadere handmatige beoordeling. De indicator Nederlanderschap/niet-Nederlanderschap heeft nooit alleen, maar altijd in combinatie met andere indicatoren, tot handmatige beoordeling geleid. (Tweede) nationaliteit is geen indicator.

Behandelaars kunnen de weging van de indicatoren niet inzien en kennen dus niet de reden van selectie. Indicatoren zijn bijvoorbeeld opvangkosten en aantal kinderen. Behandelaars kunnen wel het dossier inzien van de toeslagontvanger. Dit is nodig voor het goed afhandelen van de werkopdracht.

Vraag 16

In uw beslissing op een Wob-verzoek van 7 februari 2016 (over CAF en veelplegers, uw kenmerk: 2017-0000017958) zijn in het Plan van Aanpak en in de CAF tussenevaluatie december 2013 delen van documenten geweigerd. Zie ook met name het deel over 'doelgroep' in de tussenevaluatie, waar het deel over toeslagen is gezwart. Sluit u uit dat in dergelijke doelgroepomschrijvingen sprake is van afkomst, (tweede) nationaliteit of achtergrond?

Antwoord 16

In de gelakte passage uit het Wob-verzoek van 7 februari 2016 wordt niets gezegd over achtergrond/nationaliteit. De passage uit het Wob-verzoek gaat over informatiepositie van Toeslagen in het toezicht.